

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. IV. Solvuntur Objectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

non sciret audiens, has voces expressè ad se à DEO dirigi: sed hoc, etsi Lugo de fide disp. 4. sec. 3. non videatur rejicere, aut certè juxta principia ibi jacta non rejicere posse, videtur non posse admitti: ergo. ma. prob. ex eo, quòd inter posse hoc, & posse illud, non possit ostendi ulla disparitas. mi. videtur imprimis sensui communi conformis; cum tales voces falsum significantes, nullus unquam audeat DEO tribuere, sed omnes tribuant eas diabolo, vel simili causæ: ergo

57. Collige 4. DEUM loquentem non posse uti restrictione purè mentali. *Restrictiones purè mentales* fiunt, quando verbis, exterius dictis, aliquid à loquente additur, in mente subintellectum, quod nullo signo externo, vel significatione externa verborum, per consuetudinem, vel aliam causam, acceptata, potest colligi. e. g. Petrus rogatus, an occiderit Paulum, quem domi gladio heri occidit, respondet: *Non occidi*: subintellegendò *scilicet*, vel *in templo*, vel *hodie*. Hæ restrictiones sunt reverà mendacia, quæ DEO repugnant; nam, ut ait Cardenas in proposit. ab Innoc. XI. damnat. dissert. 19. n. 37. loquela humana (& par est ratio de Divina) neque totaliter, neque partialiter constituitur ex conceptibus mentalibus, sed ex vocibus, & sæpe ex circumstantiis externis, ratione quarum sæpè variatur significatio vocum: ergo, ut propositio sit vera, non debet attendi conceptus mentalis interiùs in mente additus, sed sola verba, & signa, vel circumstantiæ externæ: ergo, si quis occidit Paulum, & exterius simpliciter dicit: *Non occidi*: licet mente subintellegat *veneno*, vel *hodie* &c. est mendax; nam, si conceptus mentis non attendatur, propositio clarè est mendax, ut patet: ergo. Hinc Innocentius XI. damnavit has propositiones. 26. *Si quis, vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive re creationis causâ, sive quocunque alio fine, juret, se non fecisse aliquid, quod reverà fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverà non mentitur, nec est periurus.* & 27. *Causa justa utendi his amphibologiis est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censatur tunc expediens, & studiosa*; & his similis est propositio 28. similiter etiam damnata.

58. Collige 5. DEUM posse loqui per æquivocationem, vel amphibologiam, quæ ex aliquo signo externo, vel circumstantiis extrinsecis, aut modo loquendi, licet non ita obvio, potest intelligi; similes enim locutiones, si fiant, quando adest justa causa celandi veritatem, excusantur adhuc, etiam post decretum Innocentii XI. ab omnibus ferme auctoribus à mendacio. Et certè, quando verba sunt æquivoca, potest loquens, ex justa causâ ea accipere in uno, & permittere, ut audiens ea intelligat in altero sensu, intendendo celare veritatem, & tantum per-

mittendo alterius deceptionem. Similiter cum signa externa, pronuntiatio, aut modus loquendi, aliæque circumstantiæ exterius sensibiles, sint constitutiva locutionis externæ (alias enim nunquam à mendacio excusari poterunt dicta ironica, vel hyperbolica) qui ea non attendit, sibi imputet, quòd non ritè rem intelligat. Confirm. Multa sunt dicta in Sacris Scripturis, quæ, ut patet ex objectionibus, à mendacio excusari non possunt, nisi recurrendo ad hanc nostram doctrinam: atqui dici minimè potest, ibi dicta esse mendacia; cum aliqua sint ipsius Christi Domini, vel Sanctorum Angelorum: ergo. Quodsi jam in locutionibus æquivocis, vel amphibologicis, mendacia non reperiuntur, neque deceptio positivè intenta, non est, cur DEUS ita loqui non possit: & certè videtur in Scripturis aliquando ita locutus.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

59. **O**B. 1. contra 2. conclusionem (nam quæ contra primam obijci fors possent, tangunt tractatum de DEO, ubi de infinita ejus perfectione, vel tractatum de actibus humanis, ubi de libertate creata) Mendacium non est intrinsecè malum: ergo in quibusdam circumstantiis potest DEUS de potentia absoluta mentiri: ant. prob. quidquid est malum, est tale; quia est contra legem DEI; hæc enim, ut etiam diximus tract. de actibus humanis, n. 176. est prima universalis regula moralitatis: sed mendacium, quod faceret DEUS, non esset contra legem DEI; ergo: prob. mi. lex DEI non datur si ne voluntatè DEI obligante: atqui non daretur tunc voluntas DEI obligans ad non mentiendum, sed potius daretur in DEO voluntas mentiendi: ergo.

Resp. neg. ant. Certè S. Augustinus. 1. de mendacio, præsertim c. 6. sensit, mendacium esse intrinsecè malum; ait enim, mendacium esse aliquid pejus iniquitate, quam DEUS oderit; cum mendacium perdat, juxta illud psal. 5. v. 7. *Odisti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium*: & comparat mendacium cum furto, & adulterio, docetque, quòd, sicut ista non licent, sic nec licitum sit illud. ad prob. conc. ma. neg. mi. ad hujus prob. iterum neg. mi. nam DEUS necessariò sibi ipsi imponit legem non faciendi intrinsecè mala: saltem necessitate metaphysica vult non mentiri, quæ voluntas, si non est propriè lex, est æquivalenter talis, & æquè absolutè impossibile DEO reddit mendacium. Hinc si DEUS, ut ponunt adversarii, vellet mentiri, vellet, & nollet idem: vellet mentiri, ut ponitur: nollet; quia necessariò non vult intrinsecè mala, & necessariò etiam odit omne destructivum suæ supremæ auctoritatis, & infallibilitatis: quale esset mendacium.

60. Ob.

60. Ob. 2. DEUS potuit reddere licitum homicidium, imò illud præcipere, dum Abrahamo præcepit immolare Isaacum: ergo etiam poterit reddere licitum mendacium. Confirm. DEUS etiam potuit reddere licitum furtum Israëlitis, qui *Exod. 12.* Egyptiis furati sunt vasa aurea, & argentea: item *Osee 1.* huic Propheta reddidit licitam fornicationem: ergo etiam poterit reddere licitum mendacium; neque enim est ratio, cur potuerit dispensare in aliis præceptis, & non in isto. Resp. neg. conf. Homicidium, si tantum accipiatur pro cæde hominis innocentis, non est strictè loquendo intrinsecè malum (quia DEUS, supremus vitæ, & mortis dominus, potest id pro libitu velle, & imperare, etiam quando manet cædes innocentis) modò fiat cum legitima potestate, sine qua etiam eodem modo mala est cædes nocentis, quæ tamen non dicitur intrinsecè mala. At, quod strictè est intrinsecè malum, DEUS nunquam potest velle, quamdiu manet tale, ut patebit ex mox dicendis.

61. Ad confirm. neg. ant. DEUS, nec furtum, nec fornicationem licitam fecit: sed fecit, ut eæ actiones, nec essent furtum, nec fornicatio; DEUS enim, utpote absolutissimus Dominus vitæ, corporum, & rerum omnium, potest transferre jus ab uno domino creato in alium: & sic jus Egyptiorum in vasa aurea transtulit in Hebræos: *Osee* autem dedit potestatem, imò imperium imposuit, ducendi illam mulierem uxorem: & sic nec datum tunc furtum, nec fornicatio. Quamvis autem illi filii *Osee* vocentur filii fornicationum, per hoc tantum significatur, eorum matrem prius fuisse meretricem.

Idem dicendum de polygamia antiquorum Patriarcharum, quibus dedit DEUS potestatem ducendi plures uxores, vel, ut multiplicaretur populus, aut semen Abraham: vel ut indicarentur certa mysteria in Ecclesia DEI futura, e. g. populi gentium, & synagogæ conjunctio, ac fecunditas. An autem hæc fuerit dispensatio propriè dicta, an tantum improprie dicta, seu, an tantum fuerit mutatio conditionis, e. g. quòd DEUS jus, quod haberet per se una uxor totaliter in corpus mariti, diviserit in plures uxores, videri potest apud Platellum. *de matrim. capite. 7. §. 4. n. 1068.* Mihi probabilius videtur, non fuisse veram dispensationem, sed tantum mutationem conditionis, qua posita extractæ sunt illæ actiones ex ratione furti, fornicationis &c.

62. Quidquid tamen sit, parum refert ad rem nostram; DEUS nec directè, nec indirectè, nec propriè, nec improprie, dispensare potest in præcepto non mentiendi; quia mendacium est semper contrarium fini verborum, & honestati debitæ naturæ rationali, ut agnoscunt etiam gentiles: nec est excogitabilis casus, in quo possit hæc contrarietas à mendacio separari. Sed neque licet assignare pro libitu circumstantias, quibus mutatis possit DEUS indirectè in præcepto naturali dispensare; si enim istæ non aliunde sunt notæ, debent innotescere, aut ex

Divina revelatione, aut ex legitima auctoritate, non ex privato tantum sensu: atqui ex auctoritate Ecclesiæ constat oppositum, scilicet non posse dari circumstantias, in quibus mendacium sit licitum: ergo.

Videri meretur hac de re Lugo *de fide, disp. 4. sect. 4. n. 58. & seq.* ubi insuper rectè probat, etsi daretur, (quòd tamen est falsum) etsi daretur, inquam, quòd posset DEUS in aliquo extraordinario casu dispensare cum homine, ut in extrema necessitate mentiretur, non tamen propterea posset ipsummet DEUM mentiri; quia ipse facilè potest aliis mediis malo cuique occurrere: neque potest DEUS omnia, quæ homo per ejus licentiam, vel alias potest; nam potest homo se humiliare, non autem DEUS. Sed neque verum est, quòd DEUS omnia possit se solo, quæ potest cum creatura; neque enim se solo potest producere peccatum, nec se solo potest producere odium DEI. Ratio autem discriminis est; quia aliqui effectus mali tribuerentur DEO ut causæ, si se solo eos produceret: non verò tribuuntur eidem, si eos producat cum creatura, & ut ab hac determinatus, adeoque ut causæ per accidens: imò DEUS neque potest se solo producere actiones vitales creatas, quæ probabilius essentialiter connectuntur cum principio creato.

63. Ob. 3. Decipere alterum non est intrinsecè malum: ergo nec mentiri. ant. prob. 2. *Cor. 12. v. 16.* gloriatur S. Paulus, & ait: *Cum essem astutus, dolo vos cepi.* 2. sapè dicuntur aliqui inducti ad bonum dolo pio, & fraude innocenti: imò etiam jura distinguunt dolum bonum, & malum. Resp. diit. ant. decipere alterum tantum indirectè, materialiter, & occasionaliter, non est intrinsecè malum. conc. ant. decipere directè, & formaliter. neg. ant. & conf. Occasionaliter decipere est ponere signum verum, vel ambiguum, cujus occasione alter ex inadvertentia, ignorantia, vel alia causa, in errorem inducitur, quod ex justa causa licet: & sic fit e. g. per equivocationem, vel amphibologiam, ex justa causa adhibitam, non intendendo deceptionem, sed tantum veritatis occultationem, quando ad hanc loquens jus habet: formaliter autem decipere est ponere signum determinatum ad falsum, sive dein signum sit vocale, sive reale (quo casu foret mendacium reale pariter illicitum) ad alterum fallendum. ad prob. illud Apostoli dictum potius est vox sibi objicientis, quam asserentis, ut patet legenti; cum Apostolus videatur ibi velle, id, tanquam objectionem sibi factam, solvere. Si tamen id S. Paulus concedat, sermo ipsi est de dolo pio, seu tantum occasionali, ac licito, ut habet S. Thomas. 2. 2. q. 55. a. 4. ad 1. Eadem responsio sequentibus congruit.

64. Ob. 4. DEUS sapè in Scripturis Sacris decepit homines in poenam peccati: ergo. ant. prob. ad *Rom. 1. v. 28.* dicitur: *Tradidit illos DEUS in reprobum sensum.* & 3. *Reg. 22. v. 20.* ait DEUS: *Quis decipiet Achab regem Israël?* & tunc spiritus quidam

dam dixit v. 22. *Ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus: & dixit Dominus: Decipies, & praevaleris: Egredere, & fac illa:* ergo DEUS Achabum decepit: & par est ratio de aliis. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conf. Verba illa, & similia, juxta unanimem Theologorum consensum, explicantur tantum de permissione, sive, quod DEUS tantum permiserit homines abire in reprobum sensum, & spiritum illum Achab imponere. Sic quoque induratio Pharaonis, & alia, hinc inde in Scripturis similia, exponuntur tantum de permissione, vel subtractione gratiae majoris; nec enim DEUS potest esse auctor mali moralis. Similiter de permissione, vel subtractione gratiae explicandum est illud *Isaia. 6. v. 10. Excaca cor populi hujus, & aures ejus aggrava, & oculos ejus claude, ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat.*

65. Quodsi DEUS in Scripturis aliquando aliquid dixit futurum, quod postea factum non est, e. g. *Ahuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur. Fona. 3. v. 4.* propositiones illae fuere conditionales, & conditio non fuit impleta; intelligebatur enim: *nisi penitentiam egerint.* Et quamvis locutio DEI non tollat ipsi libertatem, tamen non potest deinde aliter facere consequenter, licet possit antecederet. Neque hinc sequitur, DEUM non esse omnipotentem, si non possit aliter facere, vel non mentiri; quia, cum mentiri imperfectum sit, in DEO Chimera est, quam omnipotens facere non potest: & hinc S. Augustinus. *l. 1. de Symbolo. c. 1.* ait de DEO: *Si mori posset, non esset omnipotens: si mentiri, si falli, si fallere, si inique agere, non esset omnipotens; quia si hoc in eo esset, non fuisset dignus, qui esset omnipotens.* Videatur Lugo de fide dis. 4. sect. 2.

66. Ob. 5. contra 3. illationem. Error physicus intellectus est tantum malum physicum, & non morale; nam innocenter falli hominem, non est malum morale: sed DEUS potest causare se solo omne malum physicum; ergo etiam potest causare errorem. Confirm. 1. Error intellectus se habet aliquo modo ut monstrum naturae: sed hoc DEUS potest producere se solo: ergo. Confirm. 2. DEUS potest esse causa falsi iudicii: ergo, prob. ant. Si DEUS determinet Petrum ad aliquid affirmandum, e. g. hanc propositionem: *Paulus currit:* & haec propositio duret per duo instantia, atque in secundo Paulus non currat, & sic transeat haec propositio de vera in falsam, eam tamen in secundo instanti DEUS conservet: in hoc casu, qui est possibilis, DEUS erit causa falsi iudicii, seu erroris: ergo.

67. Resp. dist. ma. Error physicus intellectus est tantum malum physicum respectu recipientis. om. ma. respectu scienter eum causantis. neg. ma. & dist. mi. DEUS potest causare omne malum physicum, si sit tantum malum physicum, tam respectu causantis, quam recipientis. conc. mi. si sit malum physicum tantum respectu recipientis, non autem respectu causantis. neg. mi. & conf.

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

Certe, licet errare tantum sit physicè imperfectum, seu malum, in eo, qui recipit inculpabiliter errorem, non est tantum physicè, sed moraliter imperfectum causare scienter errorem. Patet in eo, qui alteri aliquid falsi dicit, quod alter inculpabiliter credit.

Sic etiam est tantum malum physicum doloribus affici, etiam aeternis: non potest tamen (ut longè communior docet) DEUS innocentem doloribus inferni affligere, etiam, praeservando eum supernaturaliter à peccatis, in eo statu alias committendis. Unde non est absolute verum, quod DEUS possit causare omne prorsus malum physicum: sed tantum verum est, quod possit causare omne illud malum physicum, ex cuius causatione nihil indecens redundet in ipsum: sicut autem ex afflictione innocentis redundaret in DEUM nimia aliqua severitas, ita ex causatione erroris redundaret defectus veracitatis. Sed nec dici potest, DEUM tantum decepturum physicè; nam, cum incapax sit ignorantiae, semper deciperet scienter, quod est decipere moraliter.

68. Ad 1. confirm. neg. ma. Ex productione monstri non redundat aliquid indecens in DEUM: redundat autem ex productione erroris scienter facta. Ad 2. confirm. neg. ant. ad probationem. in primis quaro, an possit propositio vera transire in falsam, vel non: si secundum, casus implicat, & negatur suppositum: si primum, DEUS non poterit, ut causa per se, & particularis, ex intentione sua, iudicium illud pro sequenti instanti conservare, sed tantum ad exigentiam creaturae, & ut causa per accidens. Sed neque DEUS potest esse causa per se principiorum necessariò determinantium ad errorem; sic enim esset causa mediata per se erroris. Verbo: DEUS non potest intendere, & per media necessaria, contra, vel praeter exigentiam omnis creaturae, causare errorem.

69. Ob. 6. DEUS potest conservare accidentia Eucharistica sine subjecto: sed sic decipiuntur homines: ergo. Confirm. DEUS potest etiam conservare visionem sine objecto: sed tunc causat errorem in existimante, objectum esse praesens, cum absit: ergo. Resp. dist. mi. decipiuntur homines per accidens, ratione ignorantiae, vel infidelitatis. conc. mi. ex intentione, & determinatione DEI. neg. mi. & conf. DEUS miraculum Eucharisticum sufficienter manifestavit per fidem: si haeretici id credere nolunt, sibi imputent, non DEO. Quodsi alius etiam decipiatur, id fit, non per se ex intentione DEI, sed ratione ignorantiae, quam DEUS iuste permittit: quae ignorantia, saltem se sola, etiam minimè determinat ad falsum iudicium, sed tantum ad negationem scientiae.

Sic etiam ob distantiam solis, plurimi habent falsum iudicium de ejus magnitudine, & philosophi de plurimis effectibus, ac eorum causis, habent falsas ideas, vel sententias, quin DEUS sit positiva causa erroris. Ad confirm. vel visio omnino necessariò exigat praesentiam objecti: & DEUS non potest

C

talem

talem visionem infundere, quin saltem miraculum manifestet, ut dictum de accidentibus Eucharisticis: vel visio non omnino necessario exigit presentiam objecti: & DEUS non causat, sed tantum permittit eo facto errorem: & sub hac distinctione in forma conc. vel neg. ma. aut mi. & conf.

70. Ob. 7. DEUS potest privare hominem usu rationis: ergo potest etiam eum leviter decipere. Confir. DEUS potest conservare habitum erroneum: ergo etiam infundere. Resp. conc. ant. neg. conf. Ex priori nihil redundat indecentia in DEUM: at vero ex posteriori: quamvis autem homini minus noxius sit error levis, quam privatio totius rationis, non ideo unum magis decet DEUM quam alterum; neque in his est attendenda hominis utilitas, sed DEI perfectio. Ad confirm. dist. ant. DEUS potest conservare habitum erroneum, ut causa universalis, & juxta exigentiam creaturarum, specierum, vel alterius rei. conc. ant. ut causa particularis per se talis, contra, vel praeter exigentiam creaturarum. neg. ant. & conf. Pariter DEUS ut causa universalis potest etiam causare errorem ad exigentiam creaturarum, quando ab his ad illum producendum determinatur.

71. Ob. 8. Christus *Luce. 24.* apparuit discipulis in Emaus euntibus specie peregrini, & *Joan. 20.* Magdalene specie hortulani, qualis non erat: ergo eos in errorem induxit: ergo Christus, seu DEUS potest per se causare errorem. Resp. conc. ant. neg. conf. Christus discipulos non induxit in errorem: sed hunc tantum permittit. Habuit Christus jus ad se occultandum; unde, sicut potest aliquis ad se occultandum alias vestes induere, ne agnoscat, ita & Christus potuit inducere aliud exterius schema, ex quo discipuli per accidens respectu intentionis Christi Domini fuere decepti. Ille tantum voluit, pro aliquo tempore ex rationabilissimo fine non agnosci: illi iudicarunt, eum esse alium: quod Christus non intendit, sed permittit. Adde, quod alii dicunt, illam apparentiam exteriorem fuisse allegoricam, & in sensu allegorico Christum fuisse peregrinum, ac hortulanum: nec sensum allegoricum esse mendacem, aut decipientem.

72. Ob. 9. Potest DEUS praecipere homini, ut eliciat errorem: ergo etiam potest eidem errorem infundere. ant. prob. si rustico e. g. parochus aliquid falsum proponit, tanquam articulum fidei, & rusticus, qui non habet ullam rationem dubitandi, putat, se debere huic falsitati assentiri: in hoc casu conscientia erronea, praecipit DEUS, ut eliciatur assensus circa rem falsam, seu praecipit errorem: ergo. Hoc argumentum est Arriagae, & Lugonis nobis contrariorum: sed in primis retorquetur argumentum. Ponamus rusticum invincibiliter credere, se debere mentiri ad salvandam vitam proximi: in hoc casu juxta adversarios etiam praecipit DEUS illi mendacium, & quidem formale: nunquid etiam poterit DEUS eum determinare ad

mendacium formale, vel poterit DEUS illud ipsi infundere?

Resp. 2. directe. dist. ant. potest DEUS homini praecipere directe, & per se, ut eliciat errorem. neg. ant. indirecte, & per accidens. om. ant. & neg. conf. ad prob. dist. iterum ant. DEUS praecipit per accidens, ut eliciat talem assensum. conc. ant. praecipit id per se. neg. ant. & sub eadem dist. conc. vel neg. conf. Et quidem, si in eo casu DEUS assensum praecipit, non praecipit assensum, seu actum fidei supernaturalis; hic enim est impossibilis circa falsitatem: sed tantum praecipit actum fidei naturalis, vel assensum naturalem.

73. Duplex est circa hoc Theologorum opinio. Quidam cum Esparza, Rhodes, Lugo, & aliis, dicunt, in eo casu erronea conscientia, DEUM per accidens praecipere, ut faciamus, quod dicitur conscientia erronea; quatenus nempe nobis dedit lumen rationis, simulque voluit, ut nihil faciamus, quod conscientia dicitur, non esse faciendum: & licet ista aliquando per accidens erret, dictando, ut faciamus aliquid materialiter malum, tamen DEUS voluit, ut illud faciamus. Et in hoc casu, ait Rhodes, rem illam non esse prohibitam, (intellige formaliter) quoad illum, qui erronea conscientia laborat; nam ait hic auctor, mendacium e. g. non esse prohibitum, nisi ut agnatum, vel (ut excludatur ignorantia vincibilis) ut potens agnosci contrarium rationi. Et ratio horum auctorum ulterior est; quia objectum non specificat actum, prout est in se, sed prout est in intellectu, ut docet S. Thomas. 1. 2. q. 19. a. 5. in corp. ubi sic habet: *Voluntas discordans a ratione, vel conscientia errante, est mala aliquo modo propter objectum, a quo bonitas, vel malitia voluntatis dependet: non autem propter objectum secundum sui naturam, sed secundum quod per accidens a ratione apprehenditur ut bonum, vel malum, ad faciendum, vel ad vitandum: & quia objectum voluntatis est id, quod proponitur a ratione, ut dictum est.* ergo sicut, si objectum materialiter bonum representatur per intellectum ut malum, actus illud amplectens est malus, & prohibitus a DEO; ita si objectum materialiter malum representatur ut bonum, actus illud amplectens erit bonus, & a DEO saltem per accidens praecipitur.

74. Alii autem auctores cum Ruiz docent, quod DEUS in casu conscientiae erroneae actum non praecipiat, sed quod tantum homo invincibiliter iudicet, eum a DEO esse praecipitum; unde excusatur quidem talis homo a malitia actus, sed non propterea facit actum bonum. Verum hi auctores videntur tamen debere dicere, quod DEUS mediate praecipiat eum actum; nam certe talis, omitendo actum materialiter malum, contra conscientiam erroneam eum praecipientem, peccat: & eodem modo etiam peccat, ponendo actum materialiter bonum, contra conscientiam erroneam eum prohibentem: ergo, ut diximus *tr. de act. human.* n. 219.

n. 219. agit contra aliquod præceptum DEI. Non est autem ulla ratione absurdum, quod DEUS per accidens imperet talem actum; quia propterea non est causa per se illius actus; sed tantum causa per accidens; nam in tali casu tantum est causa per se præcipiens, ut nihil fiat contra id, quod existimatur a DEO prohibitum: hoc autem præcipere, vel causare, est honestum; nam facere contrarium, seu facere id, quod existimatur a DEO prohibitum, est virtualiter negligere, & postponere, seu contemnere voluntatem DEI præcipientem, quod utique est inhonestum.

75. Pariter divisi sunt auctores, an, qui aliquid materialiter malum facit, putans ad id se obligatum, non tantum excusetur à peccato, sed etiam eliciat actum bonum, & meritorium coram DEO, e. g. rusticus ex conscientia erronea credens, se obligatum ad mentendum pro salute proximi conservanda: & idem est, si quis ex conscientia erronea iudicet, se obligari ad aliquid omittendum, ad quod neutiquam per se obligatur, e. g. si rusticus erroneè existimet, se debere die jejunii abstinere à sumenda medicina, ad vitam nunc conservandam summè necessaria, ad quam in hoc casu sumendam jure naturali obligatur.

S. Bonaventura, Ruiz, Thyrsus, & alii negant, talem aliquid mereri, ex eo capite, quod bonum debeat esse ex integra causa, & malum sit ex quocunque defectu; unde, quando actus est materialiter malus, putant, non esse meritorium: & videtur huic opinioni etiam favere S. Thomas 1. 2. q. 19. n. 6. ad 1. Videntur tamen aliqui ex his auctoribus admittere, quod in tali casu pia affectio prævia, & imperans talem actum, possit esse meritoria. Alii verò putant, talem actum esse actum virtutis, adeoque meritorium. Ita Oviedo in 1. 2. tr. 5. contr. 2. p. 1. n. 5. Rhodes disp. 2. de actibus humanis. quest. 2. sect. 2. ad. 2. Esparzal. 3. de act. hum. quest. 24. art. 3. Layman. l. 1. tr. 1. cap. 3. n. 2. ubi ait, talem actum esse bonum; quia tendit ad finem bonum, scilicet ad amorem, vel cultum DEI &c. quamvis deficiat in mediis, qui tamen defectus excusetur ob ignorantiam.

76. Dicunt autem hi auctores, non esse paritatem inter actus intellectus, & actus voluntatis; nam illorum objectum est veritas: & hinc, ut sint in sua ratione boni, debent eam attingere; unde nec actus fidei supernaturalis, imò nec alius supernaturalis actus intellectus, potest esse falsus. At actum voluntatis, seu moralium, etiam supernaturalium, objectum non est veritas, sed bonitas, & hæc quidem non tantum, ut est materialis in se, sed etiam, ut est representata per actum intellectus: potestque dirigi actus moralis hoc judicio pravio verissimo: *Quid quid conscientia invincibiliter dicit facendum, bene fit: sed dicitur, nunc hanc actionem, vel ejus omissionem, esse ponendam: ergo* ubi major, & minor est certa.

Unde ait Rhodes, bonum debere esse

ex integra causa, vel verè tali, vel tali invincibiliter existimata. Stat pro hac sententia etiam Sanchez l. 1. in decal. c. 11. n. 17. citans Azor, Salas, Corduba, vultque, etiam S. Thomam non esse contrarium huic sententiae; eoquod quidem doceat, actum contra conscientiam elicitum semper esse malum, non autem doceat, actum elicitum juxta illam conscientiam, semper esse non bonum: sed tantum doceat, non semper esse bonum, quod ait S. Doctorem dicere propter conscientiam vincibiliter errantem, cui licet actus sit conformis, non tamen est bonus. Favet quoque Arriaga tr. de act. hum. disp. 22. sect. 4. ubi refert ad sect. 5. in ejus subsect. 3. n. 38. ait, actum moralem dirigi simili syllogismo, seu discursu, qualem modò posuimus.

77. Et sanè contingere potest, ut conscientia erronea dicat faciendum aliquid valde arduum, e. g. ut quis cum magno damno suo, vel magno saltem lucro cessante, debeat mentiri ad servandam vitam proximi: vel ut debeat odisse aliquid, ad quod amandum valde inclinaretur: vel debeat reddere debitum conjugale existimata uxori, à qua alias valde magnum horrorem, & aversionem naturalem habet: vel debeat die jejunii abstinere à medicina cum periculo vitæ: durum autem videtur, talem hominem nihil mereri, nisi fortè per actum pravium imperantem.

Id facilius tamen capiam, quod per assensum hæresi factum, etsi difficilem, non acquiratur meritum; cum enim assensus sit falsus, nec supernaturalis, nec meritorius esse potest; nam habitus fidei influere non potest in falsitatem. Facilius etiam capiam, neminem mereri per mendacium; cum actus externus non augeat per se meritum, (ut dixi tr. de act. hum. n. 164.) & intra mentem mendacium non detur. Quod si Auctores oppositi, admittentes piam affectionem praviam esse meritoriam, tantum velint, actus externos, materialiter malos, non esse meritorios, id facile concedam: at, si velint, tantum actum imperantem actus interni materialiter mali esse meritorium, nullum verò actum imperatum internum (nam & isti imperari possunt, ut est innegabile) tendentem ex optima intentione obediendi, vel placendi DEO, in aliquid materialiter malum, hæc sententia videtur satis difficilis.

Juxta hanc enim sententiam e. g. nil mereretur, qui sibi ex metu, ne peccatum contraheret, actum internum imperaret, e. g. intentionem, sua estimatione optimam, abstinendi amore DEI à medicina summè necessaria, vel intentionem mentiendi amore proximi propter DEUM, cum magno suo gravamine. Certè volitio, imperans exterius verba proferre, etsi prius ab alio actu fuisset imperata, vix videtur suo fraudanda merito: nec alii actus voluntatis imperati, etsi in objectum materialiter malum, invincibiliter tamen judicatum honestum, tendant. Sed, quidquid de tota hac questione

fit, quam ad eruditionem tantum pluribus examinavimus, nihil inde infertur contra nostram doctrinam; nam non omnia, quæ DEUS potest per accidens præcipere, potest etiam intendere, ut patet ex retorsione n. 72. data: & possent dari similes plures. videatur etiam Gormaz. *de virt. Theol.* n. 760.

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

78. **O**B. de restrictionibus, & æquivocationibus ulterius. 10. contra. 4. illationem. Plura DEUS dixit in Sacris Scripturis, vel certè auctor fuit, ut dicerentur ab aliis, quæ vera esse non possunt sine restrictione purè mentali: ergo. ant. prob. Primò. *Joan.* 7. v. 8. Christus dixit: *Non ascendo ad diem festum istum; quia meum tempus nondum impletum est:* & tamen postea ascendit. Secundò. Idem Dominus discipulis dixit *Marci* 13. v. 32. *De die autem illo (iudicii extremi) vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neque Filius, nisi Pater:* cum tamen eum diem ipse sciverit etiam ut homo. Tertiò. *Genes.* 22. Abraham dicit servis: *Ego, & puer illiusque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos;* cum tamen iret, animo Isaacum in monte in holocaustum offerendi, adeoque eum ibi comburendi. Quartò. *Ioseph.* *Gen.* 42. v. 16. jurat, & ait: *Per salutem Pharaonis: exploratores estis:* quos tamen sciebat esse fratres suos, & pro solis alimentis adiisse Ægyptum. Quintò. *Tob.* 5. v. 18. Angelus Raphael ait: *Ego sum Azarias Anania magni filius.* Sextò. *Gen.* 27. v. 19. Jacob dicit ad Isaac. *Ego sum primogenitus tuus Esau.* Septimò. *Judith.* 11. v. 12. ait ipsa Holoferni de Judais: *Certum est, quod in perditionem dabuntur:* & infra: v. 13. *Misit me Dominus, hæc ipsa nunciare tibi:* & v. 15. *Ego adducam te per mediam Jerusalem, & habebis omnem populum Israël, sicut oves, quibus non est pastor.* Octavò. *Exodi* 1. v. 19. obstetrices Pharaoni quærenti, cur non necassent parvulos Hebræorum, responderunt, se non vocari ad parientes Hebræas: & tamen ipsæ servabant pueros: & additur. v. 20. *Bene ergo fecit DEUS obstetricibus . . . & edificavit eis domus.* Plura hujusmodi exempla ex Sacris Scripturis adducit Melchior Canus *de locis Theol.* l. 2. c. 2. quibus doctissime respondet *cod. l. 2. c. 4.*

79. Resp. neg. ant. Nunquam in Scripturis restrictio purè mentalis approbatur, sed tantum æquivocatio, vel amphibologia, quæ ex aliquo signo externo, vel circumstantiis extrinsecis, aut modo loquendi non ita obvio, possunt intelligi, quæque licitæ sunt, quando necessitas est, vel certè gravis causa veritatem occultandi, qualis sæpe occurrit, e. g. in confessario circa notitiam ex confessione habitam, in consiliariis obligatis ad secretum &c. si tamen nulla esset causa

justa celandi veritatem, tunc neque licitæ forent istæ æquivocationes, aut amphibologie.

Ut enim rectè Gormaz *de virt. Theol.* n. 880. sicut non licet intendere deceptionem proximi, ita neque licet facere sine causa justa id, ex quo moraliter sequitur deceptio ejusdem proximi. Et videtur jure gentium receptum, ut verba sumantur juxta generalem modum loquendi; si non addita causa celandi veritatem. Multò minus istud licet, quando legitimæ potestati interroganti in re gravi, parendum est sub culpa. Attamen, quando habeo legitimam causam veritatem occultandi, & verba, cum suis circumstantiis sumpta, duplicem sensum faciunt, possum ego intendere unum, & permittere, ut audiens accipiat alterum.

80. Æquivocationes autem, vel amphibologie licitæ sunt variæ, supposita semper causâ justâ celandi veritatem. 1. si verbum sit æquivocum: v. g. glossa ponit exemplum hoc: *Non est hic:* ut ego intelligam: *Non comedit hic:* etsi alter intelligat: *Non est presens hic:* 2. quando verba in communi usu hominum habent aliam, quàm ab institutoribus acceptam significationem. e. g. communiter *nescio* significat carentiam notitiæ etiam probabilis: ex prima autem institutione significat tantum carentiam notitiæ certæ, vel evidentis; unde, etsi probabiliter aliquid nobis, si non certò scias, absque mendacio dicis: *nescio.* Et hoc vel maxime debet dicere confessarius, interrogatus aliquid ex confessione.

Item 3. sæpe respondetur ad mentem interrogantis, e. g. si quis petat pecunias mutuas, respondes sine mendacio, te non habere, quando non habes, nisi tibi summè necessarias; nam interrogans, non quarit de his, sed de aliis, quas possis dare mutuas. 4. Aliquando verba aliud significant ratione additi signi exterioris, quod adverti possit, licet audiens non advertat. 5. Aliquando verba sunt hyperbolica, aliquando metaphorica, modo metaphoræ non sint nimis remotæ, ita ut non intelligi queant. 6. Aliquando verba non significant id, quod prima fronte significare videntur; quia alia est communis eorum interpretatio, ut illa: *servus obstrictissimus, paratissimus &c.* 7. Aliquando responsio est indirecta, aliquid verum dicens, aliam partem tacens. 8. Aliquando responsio nihil affirmat, nihil negat, e. g. si quærenti, an hoc, vel illud habeat, respondes: *Gauderem, si haberem.* Et simili aliquo modo explicare oportet dicta Scripturæ.

81. Igitur ad 1. Christus *Joan.* 7. verissime dixit, se tunc non ascendere; nam non tunc, sed postea ascendit; licet Judæi ea verba alio in sensu, in quo juxta satis communem hominum acceptionem significabant, eum nec postea ascensurum, acceperint. ita S. Augustinus *l. quæst. vet. & novi testam.* q. 78. Addit S. Pater ibi aliam quoque responsionem. Bona est etiam tertia,